

יתרו (157)

מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה

וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֹּהֵן מִדִּין חֹתֵן מֹשֶׁה אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהִים
לְמֹשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ כִּי הוֹצִיא ה' אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם
(יח. א)

מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק
(רש"י)

יש להתבונן, הרי בכל העולם שמעו את הניסים שאירעו
לבני ישראל ולא רק יתרו שמע, ובמה זכה יתרו? אלא
שיתרו לא רק שמע, אלא גם התעורר, ולא רק שהתעורר,
אלא גם עשה מעשה ובא. והדגשה נוספת יש כאן, שמיד
כשהתעורר, בא ולא השתהה לאחר שהתעורר, שמא
תפוג התהלכותו, לכן זכה. **ספר "להתענג בחענוגים"**

התורה נתנה לציבור, לא ליחידים

בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִישִׁי לָצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בַּיּוֹם הַהוּא
בָּאוּ מִדְּבָר סִינִי (יט. א)

מדוע החליט הקב"ה לתת את התורה לבני ישראל ולא
לאבות הקדושים? באר ה"בן איש חי": אם הקב"ה היה
נותן את התורה לאבות הקדושים, היו כולם אומרים:
אברהם אבינו שהיה מוכן לשחוט את בנו, בודאי יסכים
לעשות עירוב תבשילין, אבל אני לא מוכן. יצחק שהיה
מוכן להשחט לכבוד ה', יאות בודאי לקיים מצוה פרה
אדומה, אבל אני לא. וכן על זה הדרך יעקב אבינו. אומר
הקב"ה: אינני נותן את התורה ליחידים אלא לשש מאות
אלף איש, ביניהם צדיקים, בנונים, ורשעים, ראשי
תיבות "ציבור", כשכול הציבור מקבל התורה, אי אפשר
לומר: אם אני הייתי שם הייתי אומר אחרת, שכן כל
האנשים, מכל הסוגים, הסכימו לקבל את התורה הזו
ואותה מחויבים גם אנו לקיים. **ומתוך האור**

וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים וַיָּבֹאוּ מִדְּבָר סִינִי וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר וַיַּחֲנוּ שָׁם
יִשְׂרָאֵל נֶגְדַּ הָהָר (יט. ב)

בפסוק זה מרומז ג' דברים שהם עיקרי הכנה לקבלת
התורה. "וַיִּסְעוּ מִרְפִּידִים", היינו שנסעו מרפידים שם
רפו ידי ישראל, והכוונה בזה הוא שצריך התגברות
והתעצמות בעסק התורה, ולא בעצלות, כי העצלות
מפסיד השגת התורה. "וַיַּחֲנוּ בַּמִּדְבָּר", הוא ענין
השפלות והענוה, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי
שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדבר, וזהו "וַיַּחֲנוּ
בַּמִּדְבָּר" מדבר הוא לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל
דורכים עליו. "וַיַּחֲנוּ שָׁם יִשְׂרָאֵל", הוא ענין התחברות
החכמים ולימוד ביחד, ולא בד בבד שעליהם נאמר חרב
על הבדים, אלא יחדו זה את זה ויסבירו פנים זה לזה.
וזהו ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד.

ספר "מטעמי שולחן" ע"פ אור החיים הקדוש

מדוע כל ההתחלות קשות (יט. ה)

וַעֲתָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי

פירש רש"י: אם עתה תקבלו עליכם יערב עליכם מכאן
ואילן, שכל ההתחלות קשות.

יש להתבונן מדוע צריך להיות, שההתחלות צריכות
להתלוות בקשיים? ביאור הדברים הוא: כיון
שברוחניות ההתחלה צריכה להעשות על ידי האדם
עצמו, ובשלב זה אין שייך סיעתא דשמיא, וכמאמר
חז"ל "פתחו לי פתח כחודו של מחט, ואני אפתח לכם
פתח כפתחו של אולם", כלומר רק לאחר שהאדם יעשה
מצידו את הפתח של מחט, יפתח לו הפתח של אולם,
אך הצעד הראשון וההתחלה חייב האדם לעשות
מעצמו. ומהאי טעמא כל ההתחלות קשות, כיון שזה
חייב לעשות לבדו.

ספר "אוצרות התורה"

היו נכנים לשלשת ימים (יט. טו)

לסוף ג' ימים הוא יום ד', שהוסיף משה יום אחד מדעתו
(רש"י)

הנה ידוע כי הוספת משה רבינו יום אחד מדעתו היא
אשר גרמה לשבירת הלוחות, ובמסכת עירובין (נד.)
נאמר: כי אלמלי לא נשתברו הלוחות הראשונות לא
נשתכחה תורה מישראל. עוד אמרו חז"ל (ברכות ח:):
הזהרו בזקן ששכח תלמודו, שלוחות ושברי לוחות
מונחים בארון. נמצא שמשברי לוחות יש ראייה שצריך
לכבד מי ששכח תלמודו, וכן היה ברב יוסף שאף ששכח
תלמודו היו חייבים לכבדו. והנה ברש"י (לקמן לב. א) על
הפסוק "וירא העם כי בושש משה לרדת", מבאר: אמר
להם מת שכבר באו שש שעות ולא בא. היינו, בגלל
שטעו ישראל בחשבון עשו את העגל. נמצא אפוא, שאם
לא היה מוסיף משה רבינו יום אחד מדעתו לא היו
עושים את העגל ולא היו נשברים הלוחות, וממילא לא
היו צריכים לכבד זקן ששכח תלמודו. זהו שאמר רב
יוסף (פסחים סח:): אי לא האי יומא דקגרים, אם לא היתה
שבירת הלוחות, כמה יוסף איכא בשוקא, והוא היה
דומה לכל האנשים ולא היה צריך לכבדו.

רב רובין זצ"ל בספרו "שנים מקרא"

מה הענין בכפיית ההר הגיגית דוקא

וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים מִן הַמִּחָנָה וַיִּתְּיָצְבוּ
בְּתַתִּית הָהָר (יט. יז)

א"ר אבדימי בר חמא בר חסא מלמד שכפה עליהם את
ההר כגיגית ואמר להם: אם מקבלים התורה מוטב ואם
לאו שם תהא קבורתכם. (שבת פח)

יש כאן הבחנה דקה. שהרי באמת גם הנמצא תחת גיגית
(חבית) מסוגל לחיות, אלא שהוא בצמצום גדול, כמו

לו עתה, יותר ממה שחבירו שמח בחפץ שלו, ואם לא יהיה מן השמים, אפילו יצויר שישגי אותו חפץ שיש לחבירו, לא יוסיף לו עונג ושמחה ושביעות רצון מאומה יותר ממה שיש לו עתה באפס זה.

ספר "עלים לתרופה"

הלכה: כיבוד אב ואם: אב שציווה לבטל חומרא או מנהג או מילי דחסידות

כתב הפסקים ותשובות (יו"ד סימן ר"מ אות מח): מבואר בפוסקים שאפילו אם ציוה האב לבנו שלא ינהג באיזה חומרא שנוהג בה, אין הבן צריך לשמוע בקול אביו, והיינו דוקא בחומרא שיש לה שורש בפוסקים, כי גם זה נחשב למצוה דרבנן לענין זה. ויש חולקים שלגבי חומרא יש לשמוע בקול אביו אע"פ שיש לה שורש בפוסקים.

פסקים ותשובות

פתגם: החברות היא כמו הטיוול הכי ארוך, גם היא מתחילה בצעד אחד.

ספר "שמחלה"

חקירה: אונס

מחויב במצוה ורק אינו יכול לקיימה או שפטור לגמרי (אתון דאורייתא יג. וכן נחלקו האם מותר להכניס את עצמו לאונס: קובץ שיעורים כתובות יב)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: שבחו של גנב

גנב הלך לעולמו אמר אחד מחובשי בית המדרש לחבירו: מנהג ישראל הוא שמספרים בשבחו של נפטר. מה דברי שבח תוכל לומר על הנפטר דנן? השיב הלה ואמר: עליו יכולים לומר, שהיה מקיים תמיד את הפסוק: בחכמה פותח שערים, וכן לא הלך מימיו ארבע אמות בלי נטילת ידים.

ספר "חד וחלק" חלק ג' (דף לד)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, סשה שלום בן דבורה רחל, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלמה, פייגא אולגה בת ברנה זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאט. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, רפאל שלמה בן אסתר.

שיקחו אדם וישימו בחדר קטן, שבעצם יש אפשרות לחיות בו שנים רבות, רק בלי היקף יותר גרול ותמיד הוא צריך לצמצם את עצמו באותם ארבע אמות. זהו פירוש כפה עליהם ההר כגיגית. היינו, שבאמת בלי לקבל את התורה, אפשר אולי גם לחיות, אבל חיים כאלו הם חיים מצומצמים וקטנוניים מאוד, רק גשמיות, לאכול ולשתות ולטייל קצת, בלי שום שאיפה לגדלות ולרוחניות, זה באמת כמו קבורה. לא כן כשמקבלים את התורה הקדושה הפותחת לבן אדם אופקים רחבים ומעניקה לו חיים חדשים לגמרי עם אפשרות לעליה בלי גבול. זה שאמר לישראל: ואם לאו שם תהא קבורתכם, כי מי שחי חיים בלי תורה, הרי הוא כמי שכל ימיו הוא סגור ומוסגר בחדר קטן ואין לו שום השגה ממה שמתחדש בעולם הגדול.

ספר "לתתן עליון"

וכתוב בהם שמירת שבת

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ (כ. ח)

בתפילת שמונה עשרה בשבת אומרים: ושני לוחות אבנים הוריד בידו וכתוב בהם שמירת שבת, וכן כתוב בתורתך. הקשה החתם סופר, מדוע נאמר בלשון רבים "וכתוב בהם", הלא שמירת שבת כתובה רק בלוח אחד, ואם כן היה צריך לומר "וכתוב בו שמירת שבת"? הביאור בזה הוא על פי מה שנאמר במכילתא, ששני הלוחות היו מכוונים זה כנגד זה, לפי זה, הדבר "זכור את השבת לקדשו", מכוון כנגד הדבר "לא תענה ברעך עד שקר", לומר לך שהמחלל את השבת נחשב כמעיד עדות שקר, שכן השומר שבת מעיד, בעצם, עדות שהקב"ה ברא את העולם בששה ימים וביום השביעי שבת וינפש, וחלילה להיפך, יהודי המחלל שבת מבטל עדות זו והרי הוא כמעיד עדות שקר. נמצא אפוא שאכן בשני הלוחות, זה כנגד זה, מוזכר ענין שמירת השבת: הן בדבר "זכור את יום השבת", בה כאמור, מעיד היהודי שהקב"ה ברא את העולם, והן בדבר "לא תענה ברעך עד שקר", שעובר זה המחלל את השבת. "וכתוב בהם", בשני הלוחות "שמירת שבת". **ספר "יחי ראובן"**

השמח בחלקו אינו בא לידי חמדה

לֹא תִתְחַמַּד בֵּית רָעָךְ (כ. יד)

ידוע קושיית הראב"ע, מה שייך לומר לאו על החמדה, "לא תתחמד", מאחר שהלב חומד בעל כרחו. ונראה לתת עצה לזה. דהנה אמרו רבותינו ז"ל (אבות דרבי נתן לו. ט): שנים אוכלין בקערה אחת, זה טועם לפי מעשיו וזה טועם לפי מעשיו. ולפי זה יתכן שיהיו שני אנשים עשירים במדה שוה, וזה שש ושמח וחבירו להיפך, עצוב ואינו מוצא קורת רוח בכל אשר לו. כי מי שנרצה לאלוקיו משפיעים לו מן השמים שיהיה לבו שמח בכל עמלו, כי אם יש לו מעדני עולם ולא יהנה מהם, מה יתרון לו בכל עמלו, ואם כן מה שייך לחמוד דוקא חפץ זה אשר לחבירו, כיון שהכל בידי שמים, ואם יהיה מן השמים יוכל להיות שבע רצונו ושמח בלבו ממה שיש

